

MAANDBLAD VAN DE NEDERLANDSE BOND VAN VOGELLIEFHEBBERS, 64E JAARGANG NO.2, FEBRUARI 2003

onze vogels

Kanarie Isabel Rood

Koekoeken DEEL - 2

FOTO 5: CEES SCHOLTZ

Malkohas

Deel 2 van de koekoeken gaat voornamelijk over malkoha's.

Ik heb iemand gesproken die werkzaam was aan een paleis voor een van de heersers van de toenmalige kolonie van Engeland in het westelijk deel van Borneo.

Vanuit zijn appartement in een flatgebouw tegen de bosrand van een oerbos zag hij regelmatig malkoha's behendig over de takken hoppen. Met hun lange staarten hielden zij zich in evenwicht als een volleerd koorddanser. De man wist mij ook nog een leuk verhaal te vertellen over zijn baas. Voor de verdeling van een stuk grond in Borneo kwamen drie zonen in aanmerking.

Wie zegt er dat een sprookje geen werkelijkheid kan worden? Bij dit verhaal is het sprookje van Christiaan Anderson op de situatie van de drie zonen van toepassing. Anderson begint met zijn sprookje aldus: Er was eens een vader die een kapitale boerderij bezat met een groot stuk grond en veel vee. De oudste zoon kreeg dit alles. De jongste werd met een toom geiten de

wijde wereld ingestuurd. Na jaren keerde de kleine Klaas als een rijk man terug. Grote Klaas was berooid en kleine Klaas nam de hele handel van hem over.

Wat had dit nu met de drie zonen te maken die het westelijk deel van Borneo verdeelden, zult u zich afvragen. De oudste kreeg het welvarendste zuidelijk deel. De daarop in leeftijd volgende het noordelijke deel. De jongste moest zich tevreden stellen met het armelijke middelste gedeelte, voornamelijk bestaande uit een deltagebied met veel moeras en wat eilandjes voor de kust. Juist in zijn gebied werden rijke olievelden aangeboord. Met al deze rijkdom liet de jongste zoon een prachtig paleis bouwen, dat nota bene uitkeek op een schitterend oerbos vol prachtige malkoha's.

Links op de grote foto de mooie Roodsnavelmalkoha.

Rechtsboven de Roodborstmalkoha één van de grootste soorten.

Daaronder de wat saai gekleurde Senegalcougal.

De Roodsnavelmalkoha is waarschijnlijk wel één van de mooiste malkohasoorten

Roodborstmalkoha

Latijns: *Phaenicophaeus curvirostris*
Engels: Chestnut-breasted Malkoha

De roodborstmalkoha is een van de grootste malkoha's. Hij bedraagt zo'n 40 cm en de seksen zijn qua lengte en uiterlijk vrijwel gelijk. Ze hebben er een hekel aan om grote afstanden vliegend te overbruggen. Ze zijn dan ook het meest te vinden in het middelste, meest bladerrijke gedeelte van de oerwoudvegetatie. Met behulp van zijn prachtige lange donkerrode staart balanceert hij daar van tak naar tak. Zij geven echter de voorkeur aan laaglandbebouwing zoals mangrovebossen en bestaande plantages, waar ze in de dichte kruinen op jacht gaan naar allerlei insecten. Het voedsel bevat een groot arsenaal aan harige rupsen, verder worden jonge muizen, ratten en zelfs padden, die groten-deels op de grond bemachtigd worden, niet geschuwd. Het nest is een vrij stevig platvorm opgebouwd uit stevige takken. Van binnen is het bekleed met bladeren. Het legsel bestaat uit twee witte eitjes. Ze worden door beide echtelieden bebroed en de jongen worden gevoed tot zij vliegklaar zijn. Het zijn voorbeeldige ouders onder de koekoeken, die geen gebruik maken van een pleeggezin.

Roodsnavelmalkoha

Latijns: *Phaenicophaeus javanica*
Engels: Red-billed Malkoha

Zijn habitat ligt o.a. in Thailand, Maleisië, Sumatra, Borneo en Java. Door zijn kastanje-

kleurige borstpartij, zijn vuurrode snavel en zijn grote ogen is hij waarschijnlijk een van de mooiste malkohasoorten. De grootte van deze vogel bedraagt 42 cm. Ook bij deze vogels zijn beide seksen gelijk. Deze malkoha leeft in hoge bomen aan de rand van het bos. Zijn nest bevindt zich in hetzelfde gebied en het legsel wordt gezamenlijk bebroed. Het legsel bestaat uit twee witte eitjes. Zijn voedsel bestaat uit rupsen, gevleugelde termieten, torren, sprinkhanen-spinnen en ander kruipend gedierte. Ook spinnen staan op zijn menu.

De roodsnavelmalkoha's behoren niet tot de bedreigde groep van uitstervende vogels. Dat houdt niet in dat er geen nageslacht in de volière nagestreefd dient te worden. Want wat is er nou leuker dan je zelfgekweekte jongen groot te zien worden?

Groensnavelmalkoha

Latijns: *Phaenicophaeus tristis*.
Engels: Green-billed Malkoha.

Deze malkoha wil ik ook graag in het rijtje malkoha's opnemen. Het is een soort die wij maar weinig te zien krijgen en is daarom uiterst sporadisch in volières of dierentuinen te vinden. Het laatste woord geeft al aan dat je van zijn verenpakje niet vrolijk wordt. Het is een vrijwel egaal grijze vogel met een lange staart, een groengele snavel en een rood oog. Hiermee is zo'n beetje alles wel gezegd over zijn uiterlijk. Toch is het een interessante malkohasoort. De groensnavelmalkoha is een vrij grote, uit de

kluiten gewassen vogel met een lengte van 50 cm. Er bestaan zes ondersoorten, die onderling maar weinig van elkaar verschillen. Het legsel bestaat uit twee tot vier witte eitjes. Het overgrote deel van de legfels heeft normaal twee eitjes.

Zijn roep is een vele malen herhaald "ko", die aan het eind in versneld tempo wordt voorgedragen. Hij komt alleen op Sumatra, in Nepal en het schiereiland van Maleisië voor. Ook heeft hij zoals de meeste malkoha's dezelfde menulijst, die bestaat uit rupsen, torren en vliegende termieten.

Geelsnavelmalkoha

Latijns: *Ceuthmochares aereus*
Engels: Yellow billed Coucal

De geelsnavelmalkoha heeft een lengte van ruim 35 cm, waarvan de staart alleen al 20 cm. Meer staart dan vogel dus. Helaas is dit op de bovenstaande foto moeilijk te zien. Gelukkig is zijn grote gele snavel waarmee hij zijn prooi vangt, goed zichtbaar. Hiermee vangt hij zijn prooi.

Hij is te vinden van Senegal tot Zuid-Afrika. In de dichte bossage waarin hij zich ophoudt, wordt hij makkelijk over het hoofd gezien. Hij rent als een eekhoorn tussen een wirwar van takken en bladeren, op zoek naar voedsel. Dit bestaat uit rupsen, sprinkhanen en ander kruipend gedierte.

Er zijn drie ondersoorten bekend. Om de juiste naam te vinden heb ik een drietal gerenommeerde vogelboeken geraadpleegd.

Foto linksboven is de Geelsnavelmalkoha zijn lange staart.

Daaronder ziet u de kleine, levendige Diederikkoekoek.

Rechts de vrij grote, uit de kluiten gewassen Groensnavelmalkoha.

De Groensnavelmalkoha komt slechts sporadisch voor in volières of dierentuinen

In het boek "Complete book of Southern Afrika Birds" wordt hij als een cougal beschreven. In het handbook of the world valt hij onder de malkoha's. Om verder alle twijfel te vermijden geven de drie schrijvers hem dezelfde Latijnse naam.

De seksen zijn gelijk. Beide ouders nemen deel aan nestbouw, broeden en grootbrengen van de jongen. De geelsnavelmalkoha vertoont veel gelijkenis met de groensnavelcougal. Deze laatste is veel zeldzamer en wordt alleen op het eiland Sri Lanka aangehouden. Door de ontbossing wordt zijn areaal steeds kleiner. De totale populatie bedraagt een paar honderd paar. Het is dus oppassen geblazen met de groensnavelcougal.

Senegalcougal

Latijns: *Centropus senegalensis*
Engels: Senegal Cougal

De totale groep cougals bestaat uit zo'n 28 soorten. Zij behoren eveneens tot de koekoekfamilie. Het zijn wat saaie gekleurde vogels met als hoofdthema zwart en donkerbruine vleugels. De lengte van de Senegalcougal bedraagt 40 cm. Man en vrouw zijn gelijk.

Deze Senegalcougal heeft drie ondersoorten. Ze zijn te vinden in Senegal, Gambia, Kenia, Oeganda en Zaire. Ze hebben de gewoonte om zich door schare mieren te laten inspecteren, zodat ze door het mierenzuur worden verlost van veel ongedierte. Gelijksortig gedrag vertoont onze Vlaamse gaai trouwens ook.

Wanneer de jongen bedreigd worden, spuiten de ouders een vloeibaar, hevig stinkend secreta, wat alleen na herhaald en uitvoerig wassen te verwijderen is.

Het voedsel bestaat uit hagedissen, slangen, padden en jonge vogeltjes. Man en pop bouwen samen een nest en verzorgen de jongen. Het nest is een bal dat voornamelijk is samengesteld uit gras.

Diederikkoekoek

Latijns: *Chrysococcus caprius*
Engels: Diederick Cuckoo

De Diederikkoekoek is met zijn 20 cm een kleine levendige vogel. Hij komt in zijn leefgebied vrij veel voor. Hij voelt zich in veel verschillende gebieden thuis. Op bosterreinen met veel doornstruiken, maar ook in het moerasland. Deze koekoek is een parasitaire vogel die zijn ei bij voorkeur in het nest van wevers legt.

Omdat het een van de meest voorkomende koekoeken van Afrika is, weten wij veel over zijn leefgewoontes. Zijn heldere fluittoon klinkt vrij vertaald als volgt die-die-die-die-diederik. Een vogel uit dezelfde familie met soortgelijk gedrag is de smaragdkoekoek. Het jong vertoont veel gelijkenis met het vrouwtje. Alleen de smaragdgroene kleur komt nog niet volledig tot zijn recht. Hij produceert echter een geheel ander geluid, namelijk viermaal "hello judy" (vrij vertaald).

TEKST EN FOTO'S: CEES SCHOLTZ.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR:

Birds of India and Pakistan, Vol. 3
by Salim Ali and Dillon Ripley.

Birds of Borneo, Sumatra, Java and Bali
by John Mac Kinnon, Karen Phillipps.

Handbook of the birds of the World, Volume 4. The Birds of West and Equatorial Afrika by D. A. Bannerman.

The Complete Book of the Southern African Birds. The Birds of East and Central Africa by J. G. Williams.

Field Guide to the Birds of Java and Bali,
by John Mac Kinnon.

Birds of West Africa
by W. Serle, G.J. Morel, W. Hartwig.

Bird Guide of Thailand
Boonsong Lakagul and Edw. W. Cronin Jr.

VOOR MEER INFORMATIE:

www.univision.nl

OVER KANARIES GESPROKEN

THE SPANISH TIMBRADO SOCIETY OF THE NETHERLANDS

PRESIDENT (JUDGE), H. KOSTER - VICE-PRESIDENT (JUDGE),
H. RUITER - SITE MANAGER, TH. BEERENFENGER

Cursus "Zang van de Spaanse Timbrado" - deel 2

NAAR JOSÉ L. CLEMENTE LILLO, KEURMEESTER
FOCDE/OMJ - VERTALING: E. EWEG

Zangstructuur

De zang van de timbrado bestaat uit een harmonisch geheel van korte toeren. Het lied wordt gekarakteriseerd door snelle wendingen, verschillende toonhoogten en variatie. De zang is van betere of mindere kwaliteit, afhankelijk van de fysieke mogelijkheden van de vogel en de wijze waarop de vogel zich heeft ontwikkeld. De toeren die we in de zang herkennen, zijn verschillend van karakter: de toeren die ononderbroken (continue toeren) gebracht worden en toeren met onderbrekingen. Onderbrekingen kunnen variëren van heel korte, nauwelijks hoorbare pauzes (afgezette toeren) tot een duidelijke afstand tussen de lettergrepen (onderbroken toeren). Het ritme waarmee een toer wordt gebracht, bepaalt daarbij de afstand tussen de lettergrepen en geeft vorm aan de fonetische compositie die wij horen.

In technisch opzicht kunnen we vooruitgang boeken, als we in het lied van de timbrado de compositie en fonetische structuur herkennen. De concepten die we in deze cursus gebruiken, zijn daarom fundamenteel om het lied van de kanarie te analyseren. Maar de theorie heeft enkel waarde in combinatie met de praktijk: alleen dan leren we alle facetten en karakteristieken van het lied herkennen om het lied op waarde te kunnen schatten.

Karakteristieke klinkers en medeklinkers die een rol spelen in het lied

In de wijze waarop het lied van de Spaanse timbrado is samengesteld, horen wij bijna

alle klinkers en medeklinkers van het alfabet. Bij de zang van de timbrado zijn de klinkers bepalend voor de klank en de medeklinkers horen we in het algemeen meer als zwakker geluid op de achtergrond.

Men zou kunnen veronderstellen dat het lied melodieuzer en aangenamer klinkt, indien het lied uit meer klinkers en minder medeklinkers samengesteld zou zijn. Maar een klinker of een medeklinker is nooit afzonderlijk te horen. In deel 1 van deze cursus hebben we vastgesteld dat het meest eenvoudige deel van het lied de lettergreep is en die bestaat altijd minimaal uit een klinker en een medeklinker.

De medeklinkers dienen in het lied van de timbrado veelal als verbinding tussen verschillende klinkers.

Bij sommige toeren mag een medeklinker na de klinker niet ontbreken, bijvoorbeeld bij de kleine klok (lin). De "n" is bepalend voor de karakteristieke metaalklank en de helderheid. Indien de medeklinker "n" bij deze toer zou ontbreken, zou de toer duidelijk aan kwaliteit verliezen. Voorbeelden van andere toeren waarbij de medeklinker aan het eind van de lettergreep te horen moet zijn, zijn de castagnetten, bepaalde vormen van kloeken en bij enkele siertrillers.

Dan zijn er ook nog de medeklinkers die aan het begin van een lettergreep te horen zijn en daar het karakter van de klank benadrukken. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de rollen, bij de castagnetten en bij nog andere toeren waarover we het in een later stadium zullen hebben.

Als de medeklinkers te luid en te nadrukkelijk gebracht worden of zonder harmonie

worden tussengevoegd in de tekst, dan klinkt het lied voor ons als een radiokanaal dat niet goed afgestemd is, of we horen storende geluiden die onaangenaam in het gehoor liggen. Meerdere van die klanken samen vertroebelen het lied en doen duidelijk afbreuk aan de schoonheid ervan.

De medeklinkers van de beste kwaliteit zijn de zachte medeklinkers, de medeklinkers die ons gehoor strelen. In het algemeen kan men zeggen dat juist de minder ingrijpende medeklinkers de compositie van het lied ten goede komen. Voorbeelden van deze zachte medeklinkers zijn: d, l, b, v, w, tsj.

De klinkers van de beste kwaliteit moeten daarentegen juist vol van klank zijn, helder en welluidend. Bij sommige toeren moeten de klinkers een holle klank hebben, bij andere toeren wordt juist een diepere klank gevraagd. De klinkers die de compositie van het lied ten goede komen zijn oe, o en u en de verschillende combinaties die met deze klinkers gevormd worden: oi, o-oe, o-u, uo, u-i, oe-u, io, i-oe, iu; heel indrukwekkend is het soms om een herhaling te horen van de klinker: o-o, oe-oe.

Bepaalde klinkers vormen de basis van een toer en zijn daar dan ook onmisbaar, zoals de a, i en e. Voorbeelden van zulke toeren zijn de a bij de castagnetten (clak), de i bij de kleine klok (lin), de e bij de metaalrollen (ri) en de e bij de rol op e (re). Als deze klinkers daarentegen voorkomen in toeren waar ze niet thuishoren, dan gaat de kwaliteit van de toer direct achteruit. De a veroorzaakt dan een afgevlakte klank, de i leidt tot een dunne, iele klank en de e maakt de klank nasaal.

- WORDT VERVOLGD -

TOEVAL..., OF NIET!!!

Het is al weer zo' n zes jaar geleden dat het begon. De helft van mijn jonge kanaries ging dood, dat wil zeggen over het seizoen verloor ik een honderd jonge vogels. Ik was ten einde raad en besloot wat vogels voor onderzoek naar Utrecht te brengen, dat was in 1996. Steeds dezelfde verschijnselen, in eerste instantie wat suffig op de grond en vervolgens het kopje laten hangen, in de regel overleefden ze de volgende dag niet. Het jaar daarop (1997) was het weer precies

hetzelfde en verspeelde ik de helft van mijn jonge vogels. Weer ben ik met enkele vogels voor onderzoek naar Utrecht gegaan waar het volgende werd geconstateerd: er zijn geen aanwijzingen voor atoxoplasma gevonden. Bij beide vogels wordt gedacht dat de verschijnselen mogelijk veroorzaakt zijn door een vergiftiging. Een vaponacassette kan deze symptomen bijvoorbeeld veroorzaken. Bij mij worden geen vaponacassettes gebruikt.

Dan ga je naar andere mogelijke oorzaken zoeken in die richting, maar die worden niet gevonden. Je hoopt echter dat het een volgend jaar beter zal gaan.

Het jaar 1998 bracht geen verbetering; ik verspeelde maar liefst 150 jonge vogels, dus nog maar eens met enkele vogels naar Utrecht, hoewel ik twijfelde of het wel zijn nut had. Als uitslag kreeg ik te horen dat bij klinisch onderzoek van mijn vogels drichomonas werd gevonden.

Dat is te behandelen met ronidazol 400 mg/l drinkwater. Verder zijn er aanwijzing en gevonden voor een virusinfectie, welk virus is niet duidelijk. De neurologische verschijnselen passen bij een vergiftiging met pyrethrin.

Toen in 1999 hetzelfde weer de kop opstak, begon ik ernstig aan mijzelf te twifelen: moest ik nog langer doorgaan met een hobby die gedoemd was te mislukken of kon ik maar beter gaan vissen? Ik besloot met enkele vogels naar België te gaan. Ik had eens een lezing bijgewoond die werd verzorgd door een dierenarts, de heer Peter Coutteel. Helaas ook deze dierenarts kon mij niet verder helpen.

Na microscopisch onderzoek van enkele vogels moest hij concluderen dat er geen bacteriële infecties waren te vinden. Hij dacht aan een tekort van de vitamines K,D,E. Helaas na het verstrekken van extra vitamines bleven er kanaries doodgaan. Ik heb van alle dode vogels over dat jaar de leeftijd opgeteld en gedeeld door het aantal, de uitkomst was precies 40 dagen. In 2000 ging het niet veel beter, zij het dat het aantal beperkt bleef tot 60 uitvallers. Ik kreeg een beetje hoop dat het de goede kant uitging en kon ermee leven, hoewel ik met de gedachte speelde alles op te ruimen, een jaartje zonder en dan opnieuw beginnen. Ik kan mij voorstellen dat veel liefhebbers al lang het bijltje erbij neergelegd hadden. Het vreemde van alles is dat iedereen die met mijn vogels kweekt, nergens last van heeft, dus moet ik concluderen dat er iets in mijn hok niet in orde is. Ik heb inmiddels alles, maar dan ook alles overhoop gehaald,

van lampen wisselen tot het bouwen van een andere ruimte, maar niets mocht verhinderen dat er jonge vogels bleven doodgaan.

In 2001 steeg het aantal weer boven de 100 en was ik vastbesloten ermee te stoppen. Voor mij was het geen hobby meer, maar een lijdensweg; iedere morgen met tegenzin naar de kooi te moeten gaan met de gedachte: hoeveel zullen het er nu weer zijn?

Ik ben weer met enkele vogels naar de faculteit der diergeneeskunde te Utrecht gegaan en heb daar enkele vogels voor onderzoek aangeboden. Helaas, na diverse malen te hebben gebeld kreeg ik steeds te horen dat het onderzoek nog niet was afgerond. Ik heb het maar daarbij gelaten. Een goede kennis bood aan om contact op te nemen met een dierenarts in België, Dr. P. Lemahieu te Diksmuide, verbonden aan de universiteit te Leuven. Op een zaterdag daarnaartoe met enkele vogels (dode en levende). Deze dierenarts constateerde de aanwezigheid van treptococci waarvoor ik medicijnen kreeg. Verder zou hij een vogel meenemen naar de universiteit voor verder onderzoek, want volgens hem was er meer aan de hand. Na een week kreeg ik medicijnen toegestuurd met de mededeling dat er na de kuur geen vogels meer zouden doodgaan. Ik moest die kuur voor de nieuwe kweek nogmaals herhalen en dan moest het over zijn.

Deze dierenarts heeft (????) gelijk gekregen. Het afgelopen jaar heb ik 400 jongen gekweekt, waarvan er 40 zijn afgevallen. Enkele van deze vogels vertoonden nog dezelfde verschijnselen, maar voor de rest blijft alles in leven.

Maar nu het volgende. Zes jaar achtereenvolgend zijn veel jonge vogels doodgegaan, dat varieerde van 60 stuks tot 150 stuks. Zes jaar achtereenvolgend heb ik Gouldamadines gekweekt in dezelfde ruimte. Deze Goulds heb ik afgelopen winter opgeruimd en vanaf dat moment is het met de kanaries de goede kant uitgegaan. Tijdens het enten bij de leden van de vereniging bleek dat er verschillende leden waren die veel sterfte hadden onder de jonge vogels.

Deze leden hadden toevallig allemaal ook Goulds op het hok. Na deze constatering ben ik gaan bellen met enkele kennissen waarvan ik wist dat zij ook Gouldamadines kweekten, twee daarvan hadden voor het eerst een goed resultaat met hun kanaries, nadat zij geen Goulds meer op het hok hadden. Misschien zijn er meer liefhebbers die beide soorten vogels hebben en met dezelfde problemen zitten, dan kan het bovenstaande mogelijk een bijdrage leveren bij het oplossen daarvan. Het is niet mijn bedoeling de Gouldamadine in diskrediet te brengen. Het is een heel mooi vogeltje, maar het kan zijn dat deze vogeltjes iets bij zich dragen waartegen een kanarie niet bestand is. Hoewel ik het niet hard kan maken, heb ik toch het vermoeden dat het doodgaan van mijn jonge vogels heeft gelezen aan de aanwezigheid van de Gouldamadines. Het volgende kweekseizoen zal dit voor mij bevestigen.

Mocht u meer willen weten of reageren, dan kan dat via een stukje in "Onze Vogels" of neem contact op met:

GERRIT VAN GEFEN

TELEFOON: 0418 - 51387

E-MAIL: GERRITVANGEFEN@HETNET.NL

KALENDER 2003 FEBRUARI • Vermiljoen Kardinaal (*Pyrhuloxia Phoenixus*)

FOTO: CEES SCHOLTZ

De Vermiljoen kardinaal (lengte 20 cm) komt voor in Noordoost-Colombia en Noordwest-Venezuela. Daar vinden we ze tot op 300 meter hoogte in de droge doorn- en cactusachtige heuvelgebieden van het Santa-Martagebergte. Van deze vogels zijn geen ondersoorten bekend. Man en pop zijn duidelijk van elkaar te onderscheiden. Op de foto ziet u de prachtige Vermiljoenkleurige man.

De pop daarentegen heeft een lichtgrijze kop met een lange rode kuif, de bovenzijde van de vogel is licht bruingrijs, de borst- en buik zijn meer okergeel, de kin is wat lichter van kleur. De kin is zwart en de staart Vermiljoen. De zang van de man is helder en luid en lijkt veel op het lied van de rode kardinaal.

Kardinalen voeden zich hoofdzakelijk met zaden. Hun typische snavel wijst daar al op, maar die snavel is ook goed bruikbaar en wordt aangewend voor het verorberen van insecten en knoppen. Ze foerageren meestal op de grond. Voor het grootbrengen van de jongen nemen ze voor een belangrijk deel insecten op.

Tijdens de broedtijd leven ze paarsgewijs, bij voorkeur in dichte struiken aan de randen van de bossen van het heuvellandschap. Het komvormige nest bevindt zich meestal in een dichte struik en is gemaakt van kleine takjes, grasstengels, halmen en vezels.

Een legsel bestaat uit 3 - 4 eitjes. Het broeden vangt meestal aan als het laatste ei gelegd is en de broedduur bedraagt gemiddeld 13 - 14 dagen. Op een leeftijd van 14 dagen vliegen de jongen uit. In hun jeugdkleed zijn ze nog duidelijk van de ouders te onderscheiden.

DOOR GER ESSENBERG

Soms vragen we ons wel eens af: "Waar houden onze collega's in het buitenland zich mee bezig?"

Heel af en toe krijgen we wel eens een kijkje in hun keuken, want veel buitenlanders hebben zich geabonneerd op 'Onze Vogels'. Hierin lezen zij waar wij als kwekers mee bezig zijn. Van hun kant willen zij ons ook wel eens laten weten waarmee zij bezig zijn. Ook in het buitenland groeit de belangstelling in andere soorten. Daarmee komen zij vaak dezelfde problemen tegen als wij.

HET FOKKEN VAN DE

Wielewaalvink

Hieronder leest u het kwekeverslag van de heer Arne Baarup uit Denemarken, vertaald door de heer Teake Hoekema.

Een moeilijkheid vormden de Nederlandse namen voor in het bijzonder de tropische vogeltjes. Daar laten de woordenboeken, hoe groot ook, het meestal afweten. Allereerst heb ik daarom in Denemarken de Latijnse benamingen opgevraagd en in de vertaalde tekst aangebracht.
(Teake Hoekema)

De vogels werden samen met Niels Hansen van Esbjerg gekocht bij Ole Schmidt in Kollund, maar er stierven er een paar. Op een keer dat er aanvulling zou plaatshebben, stond Ole Schmidt met een mooi en sterk wijfje in zijn hand, dat plotseling doodging. Er werden bij Ole drie paar gekocht, die naderhand moesten worden gecompleteerd. De vogels werden gekocht in februari 2001, maar daarmee ging het niet zo goed, totdat ze appels kregen! Toen ging het een stuk beter. Er kwamen 2,2 naar Spentrup en 1,1 naar Esbjerg. In het vroege voorjaar kwamen 1,1 in de verwarmde buitenvolière. Ze toonden niet veel lust tot paren en er werd een nest voor ze gemaakt van kokosdraden. Het wijfje nam het voeden op zich. Het is een merkwaardig dier. Het is helemaal niet wild en toont zelfs vrij veel vertrouwen. Het zingt nogal onduidelijk en toont weinig behoefte tot paren.

Het nest werd op 1 mei gemaakt, maar er gebeurde niet veel in het begin. De vogels kregen goed voer, maar niet veel meelwormen. Plotseling had het wijfje op een dag moeite om haar ei kwijt te raken. Het kreeg een paar meelwormen met levertraan, waarvan het er 3-4 stuks opat. De volgende dag lag er een ei in het nest en twee dagen later nog een. Er kwamen er niet meer dan die twee. Het wijfje vertoonde geen tekenen van

angst wanneer er in het nest werd gekeken, dat vrij hoog was aangebracht. Het bleef 18 tot 19 dagen trouw broeden. Het ene ei was licht, het andere donker en er kwam dan ook slechts een jong uit. Het jong werd gevoed door het wijfje, dat voordien was gevoed door het mannetje. Het voeden door het wijfje duurde maar twee tot drie dagen; daarna werd dat overgenomen door het mannetje. Het wijfje ging van het nest, toen het mannetje voedde. Het jong bleef ca. 19 dagen in het nest en een week later werd het nog steeds door het mannetje gevoed, terwijl het wijfje totaal niets aan de verzorging deed. Het jong deponeerde zijn uitwerpselen op de rand van het nest. Het had donkere haren en een lichte lichaamskleur, terwijl de eerste veertjes die zich vertoonden, groen waren zoals van het wijfje. Het voer voor het jong bestond meest uit mierenlarven, die niet geheel ontdooid waren. Het mannetje propte de larven in zijn snavel, zat daarna een paar minuten stil en vloog vervolgens naar het jong om dit het voer toe te laten komen. Zoals bij andere sijsjes vreet het eerst het voer op en dient het dan brakenderwijs het jong toe. Het was in die periode interessant om iedere dag naar de volières te gaan en te zien hoe alles verliep. Het paar heeft een volière van ± 4 m bij 75 cm, waarin achterin takken zijn gezet.

Het mannetje verloor zijn staart in het voorjaar en had die aan het eind van juli nog niet terug. Omdat het rustige vogels zijn, gaan ze ook kalm met elkaar om, maar het mannetje weet zich goed als er een paartje Mexicaanse nonpareils (*Passerina ciris*) langskomen.

Behalve de "wielewaalvinken" bevat de vogelgroep ook een paar regenboogvinken (*Passerina leclancheri*). Er werden bij Ole twee paar gekocht, maar een vriend vertelde dat er geen uiterlijke geslachtsverschillen

te zien zijn bij die soort, en de vier voerden zo nu en dan ook strijd met elkaar, dus gingen ze terug naar Ole. Kort daarna zat er een paar bij een vogelhandelaar in Gassum.

Het paar kwam van Sølvsten naar Kjellerup en eind juli zaten ze op eieren. Er zijn ook lazulivinken (*Passerina amoena*), evenals Mexicaanse nonpareils, waarmee voorheen aardig is gefokt (acht jongen in een jaar). De Mexicaanse nonpareils willen witte meelwormen hebben voor hun jongen. Ze krijgen ca. 25 witte meelwormen met Nekton S plus drie druppels levertraan per dag in de tijd dat ze jongen hebben. Ze mogen niet meer hebben dan drie druppels: bij vijf gaat het mis! Hetzelfde voer krijgen de lazulivinken, die ook vroeger acht jongen per jaar kregen. Behalve deze vogels, die alle hun eigen volière hebben, zijn er rode kardinalen (*Cardinalis cardinalis*), roodkuifkardinalen (*Pyrrhuloxia sinuata*) en kroonvinken (*Coryphospingus cristatus*), van iedere soort een paartje en tenslotte een stel pas aangeschafte Japanse nachtegalen (*Leiothrix lutea*). Ze zijn nog wat mat in hun veren. In een ander gedeelte zit een bruinstaart-nachtegal en er pal tegenover een Japanse vliegenvanger plus een andere soort, die gekocht is als kleine vliegenvanger (een vogel met een gele hals en een krachtige snavel, geïdentificeerd als *Ficedula dumetoria*): een vliegenvanger met oranjekeurige borst). Er leeft in het vogelhuis bovendien een paartje kapoetsensijsjes (*Carduelis cucullatus*), maar geen van de genoemde vogels heeft tekenen vertoond zich te willen voortplanten. In de vriezer zijn alleen mierenlarven, die niet zijn gesorteerd. Daar houden de vogels van, dus waarom zouden we het niet zo laten? Dat is de gedachte achter het hebben van een vriezer met alleen mierenlarven en dennennaalden.

TEKST: ARNE BAARUP

VERSPREIDING:
ZUID-OOST AUSTRALIË
EN TASMANIË

DE ROSELLA
KENT 3 ONDERSOORTEN:

1. *Rosella*
(*Platycercus
eximius eximius*)
2. *Prachtrosella*
(*Platycercus
eximius ceciliae*)
3. *Tasmaanse Rosella*
(*Platycercus eximius
diemennensis*)

De prachtrosella is de meest kleurrijke van de drie en daardoor ook de meest populaire bij de liefhebbers. Het verschil met de speciestype bestaat voornamelijk in de gele veerzomen van de zwarte mantelveren. De stuit en bovenstaartdekveren vertonen een blauwe aanslag. De rugveren zijn vrijwel helemaal geel en de onderdelen zijn zuiver geel.

De rosella is binnen zijn leefgebied zeer talrijk en is regelmatig te zien in parken en bewoonde gebieden. Ook in landbouwgebieden komen ze veel voor, daar kunnen ze aanzienlijke schade toebrengen aan gewassen en fruit. De farmers zijn soms gedwongen om jacht te maken op deze vogels.

Buiten het broedseizoen vormen ze grote zwermen, vaak in gezelschap van roodrugparkieten. Als het voorjaar aanbreekt, dat is in Australië begin september, beginnen de mannetjes elkaar lastig te vallen en vormen ze paren op zoek naar nestgelegenheden. Meestal in boomholtes, maar soms ook in konijnenholen.

Op wat vermoeld hout legt de pop 4 tot 7 eieren die ze alleen bebroedt, na 3 weken komen de jongen uit, blind en met wit dons

Rosella

(*PLATYCERCUS EXIMIUS*)

bedekt. Na ongeveer 30 dagen verlaten de jongen het nest en vormen met andere jongen kleine groepjes. Er worden vaak 2 nesten per seizoen grootgebracht.

In de volière:

Rosella's werden van alle Australische Parkieten het eerst naar Europa gebracht en zijn niet meer weg te denken binnen onze liefhebberij. Op beurzen en tentoonstellingen, overal kom je ze tegen. Het zijn zeer levendige prachtig gekleurde vogels en de laatste jaren zijn er veel kleurmutaties ontstaan. Helaas is het zo, dat door de vele mutaties de wildvorm in het gedrag is gekomen en dat is bijzonder jammer, zonder goede wildvorm is mutatiekweek zinloos.

Huisvesting:

Als men besluit om rosella's te gaan houden, moet aan bepaalde voorwaarden worden voldaan. Het is het beste om de vogels paarsgewijs onder te brengen in een aparte ren van ongeveer 3 meter lang, 2 meter hoog en 1 meter breed. Soms houdt men ze ook wel in kleinere kooien, maar dat is in de regel niet zo ideaal. Rosella's hebben veel energie en die kunnen ze in een te kleine kooi niet kwijt, met als gevolg dat ze elkaar te lijf gaan.

Het verdient de voorkeur, dat ze kunnen beschikken over een overdekt nachthok, zodat ze bij warmte of kou beschutting kunnen vinden. Het wel of niet overdekken van de buitenren hangt af van verschillende factoren. Staat de ren erg beschut, dan zal het niet zo noodzakelijk zijn. Staat deze erg op de wind of op het noorden, dan kan het zinvol zijn om de buitenren te overdekken. Ieder situatie is anders, als men geen ervaring heeft is het zinvol om raad te vragen bij een ervaren kweker, er zijn altijd wel mensen die raad en daad willen geven. Lid zijn van een vogelvereniging is in dit opzicht dan ook aan te raden. Op een vereniging is vaak voldoende kennis aanwezig, zodat men er zijn voordeel mee kan doen.

Het is onverstandig om 2 koppels rosella's naast elkaar te huisvesten, dit leidt zonder meer tot onderlinge vechtpartijen tegen het gaas. Kapotte snavels en tenen zijn dan het gevolg en dat kan toch nooit de

bedoeling zijn. Het is daarom beter om een ander soort tussen 2 paren rosella's te houden. Het is ook onverstandig om andere vogels bij rosella's te plaatsen, dit gaat beslist niet, zeker niet tijdens de broedtijd, de rosella's maken dan alles af. Het broedblok moet in het overdekte gedeelte worden opgehangen, zeker niet in de zon, omdat de temperatuur daar tijdens warmte enorm op kan lopen. Jonge vogels stikken dan door de hitte. Men kan natuurblokken gebruiken, of blokken van multiplex, dat maakt niet veel uit, het is maar net waar de voorkeur naar uitgaat. Een blok van 50 centimeter hoog en een bodemoppervlak van 25 centimeter voldoet prima. Het invleggat moet ongeveer 8 centimeter zijn. Ik doe eerst een laagje potgrond in het blok en daarover een laagje haksel, die je op elke beurs kan kopen en daarover een dun laagje caviamol. De pop mengt dit in de regel door elkaar, waardoor en lekkere broedbodem ontstaat. De potgrond geeft voldoende vocht, zodat de eieren niet uitdrogen.

Voeding:

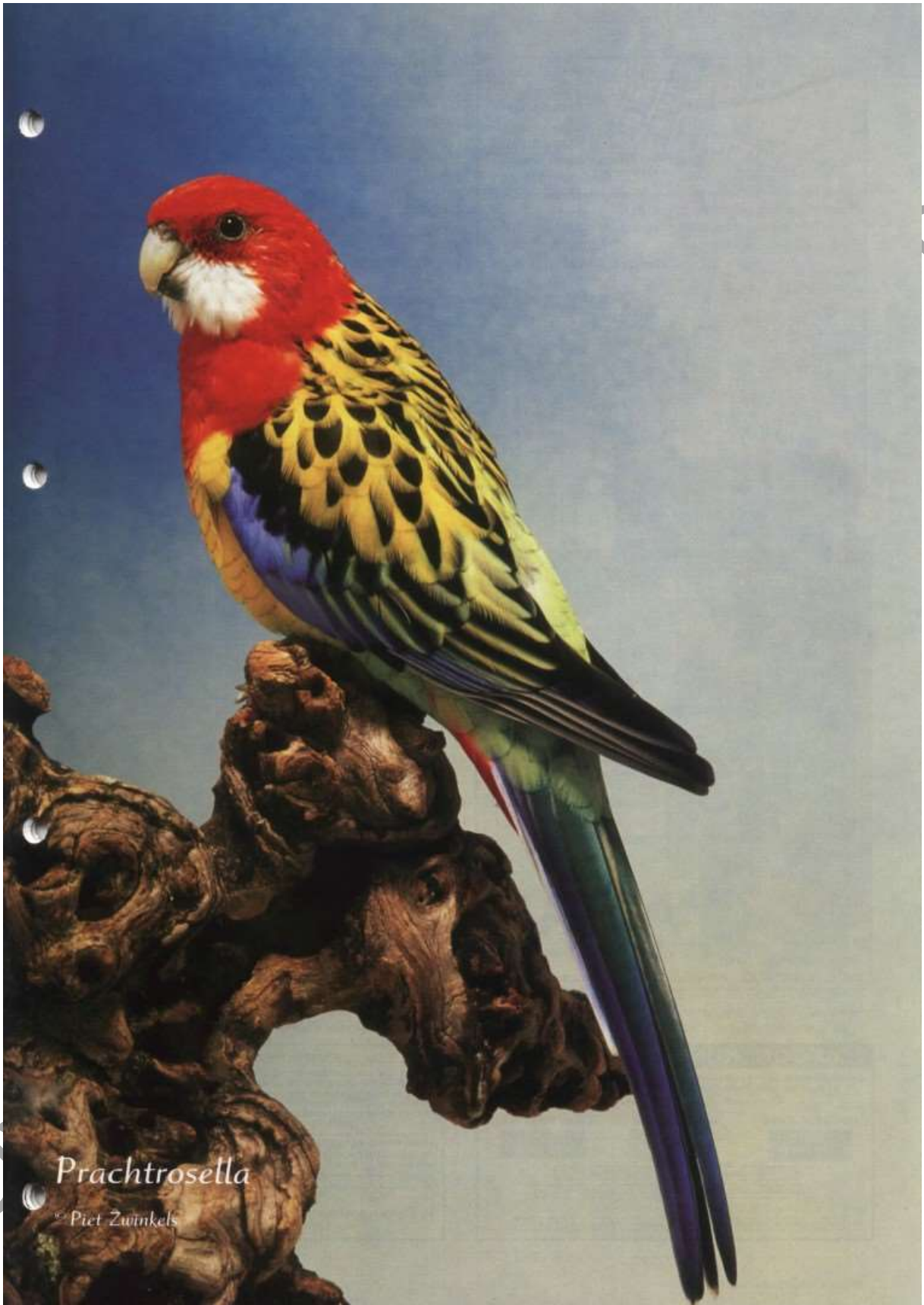
Als voeding geven we de rosella's een goed mengsel voor grote parkieten. Er zijn veel mengelingen beschikbaar, zodat men kan kiezen, bedenkt wel goedkoop is ook hier meestal duurkoop. Het zaadmengsel dient aangevuld te worden met kleine hoeveelheden groente, fruit en eivoer. Eivoer geven we in de winter tweemaal in de week, tijdens het voorjaar voeren we dit geleidelijk op. Geeft men in de winter teveel zaad en eivoer, dan gaat de pop te vroeg in het voorjaar eieren produceren, legnood, onbezette eieren en andere nare dingen zijn dan het gevolg. Liever een goed nest, dan twee slechte.

Het mengen van goed en schoon onkruidzaad door het eivoer bevordert de voedselopname. Regelmatig wilgentakken verstrekken is ook goed voor de vogels. Grit en maagkezel moeten altijd aanwezig zijn. Elke dag schoon water is vanzelfsprekend. De rosella is een sterke vogel en een sieraad in de volière. Met een goede verzorging kan men jarenlang plezier beleven met een koppel rosella's.

FOTO EN TEAST: PIET ZWINKELS

De rosella is een zeer levendige, prachtig gekleurde vogel. Een sieraad in de volière.

Prachtrosella

© Piet Zwinkels

Vogel

copy

Van de roodvleugelspreeuwen van het geslacht *Onychognathus* zijn 11 soorten bekend, die alle voorkomen in Afrika.

Verder kennen sommige soorten enkele ondersoorten.

SUCCESVOLLE KWEEK MET DE

Roodvleugelspreeuw

(*Onychognathus morio*)

▲ Man roodvleugelspreeuw.

Onder: Pop roodvleugel-spreeuw. Uitlopende grijze streep-tekening op keel en borst. Foto rechts: Opvallend is de grijze kop.

Het zijn alle lijstergrote vogels, tussen de 20 en 40 cm lang. De Waller's-roodvleugelspreeuw (*O. walleri*) is met 20 cm de kleinste soort; de borstelkop-roodvleugelspreeuw (*O. salvadorii*) meet zo'n 40 cm en is daarmee de grootste. Wel moet gezegd worden dat deze laatste een erg lange staart heeft en de Waller's een korte staart zoals onze Europese spreeuw. De grootteverschillen zijn dus aanmerkelijk minder dan de genoemde lengtes zouden doen vermoeden. De mannen van de roodvleugelspreeuwen zijn zwart met een fraaie metaalglans hierop. De handpennen van de vleugels vertonen een fraai contrasterende helder roodbruine kleur, waaraan de soorten hun naam ontleenen. De uitgebreidheid en de intensiteit van het roodbruin varieert per soort. Bij de bleekvleugelspreeuw (*O. nabouroup*) is de concentratie roodbruine kleurstof zo gering, dat de vleugelvlekken crème zijn met enkel aan de buitenste pennen wat meer roodbruine randen. In ruststand is slechts een roodbruine streep op de vleugels waar te nemen; pas als een roodvleugel-spreeuw vliegt, zijn de grote roodbruine vleugelvlekken zeer opvallend.

Bij alle roodvleugelspreeuwen zijn de poppen minder diep van kleur. Meestal wat matter zwart tot zelfs zwartgrijs met opvallend lichtere, meer grijze koppen. Ook de poppen bezitten de opvallende roodbruine vleugelvlekken. Bij de meeste soorten vertonen de poppen een grijze streep-tekening op de kop en de borst. De pop van de dunsnavel-

roodvleugelspreeuw (*O. tenuirostris*) vertoont meer een schubtekening die doorloopt tot op de buik. De pop van de Somaliroodvleugelspreeuw (*O. blythii*) heeft een meer egale, strak afgetekende asgrijze kop. De pop van de borstelkop-roodvleugelspreeuw (*O. salvadorii*) is alleen iets matter dan de man, vooral op de kop.

Alle roodvleugelspreeuwen zijn bewoners van wat drogere, meer rotsachtige gebieden en gebergtes met nog wel voldoende bomen en struiken. Het zijn in principe alle holenbroeders die in allerlei boomholtes, maar ook in rotsspelen hun nesten bouwen. Komen ze in bewoonde gebieden voor, dan nestelen ze ook in nissen in gebouwen. Ook zijn broedende roodvleugelspreeuwen aangetroffen in de onderbouw van roofvogelhorsten zoals van arenden. In de vrije natuur voeden zij zich met allerlei vruchten, bessen en insecten. Ook worden regelmatig roodvleugelspreeuwen waargenomen bij bloeiende planten, maar het is niet geheel duidelijk of ze van de nectar eten of bloembezoekende insecten proberen te vangen.

Roodvleugelspreeuwen worden niet zo vaak geïmporteerd. Kweekresultaten zijn dan ook nauwelijks bekend. De laatste jaren zijn er gelukkig steeds meer mensen die zich gericht gaan toeleggen op de kweek van verschillende soorten insectenetende vogels. Zo zijn ook een aantal roodvleugelspreeuwen terecht gekomen bij enkele serieuze kwekers. Afgelopen jaar hebben we een verslag van een succesvolle kweek kunnen lezen in de "Witte Spreeuwen", het blad van de KBOF, van onze zuiderburen. Ook in Nederland is inmiddels met succes met deze vogels gekweekt.

Onze leden, mevrouw en de heer Overhein uit het Overijsselse Heino, zijn ook in het bezit van enkele gewone roodvleugelspreeuwen (*Onychognathus morio*).

Hieronder volgt hun verhaal over de geslaagde kweek met deze vogels.

Een paar van deze vogels werd gehuisvest in een voliëre van ongeveer 4m lang, 2m hoog en 1,5m breed met aansluitend een nachtverblijf van 1,5m bij 2m. Hierin bevonden zich eveneens een koppel Yerdon-spreeuwen (*Acridotheres burmannicus*), een driekleurglansspreeuw (*Lampornis superbus*) en een koppel patrijzen (*Perdix perdix*).

Begin april 2001 werd door de vogels een mooi nest gebouwd in een royale nestkast met een bodemoppervlak van 25 bij 30 cm en een hoogte van 35 cm. Het invlieggat had een doorsnede van 7 cm. Beide partners waren druk bezig met de nestbouw. Ze waren weinig kieskeurig wat materiaal betreft. Alles wat voorhanden was, werd gebruikt zoals hooi, gras, bladeren, kokosvezels en zelfs modder. Op 16 april werd het eerste ei ontdekt. In totaal werden 4 eieren gelegd. Het broeden leek erg onregelmatig te gaan. Het was uitsluitend de pop die broedde, en deze was bij het minste of geringste geluid van het nest af. Niettemin zijn de eieren goed uitgekomen. Begin mei werden de vogels erg actief en vlogen constant door de voliëre om allerlei vliegjes te vangen. Bij nestcontrole op 3 mei bleek ons vermoeden dat er jongen waren, juist te zijn. Er lagen 3 jongen in het nest. Van het vierde ei was niets meer te ontdekken. Omdat vanaf het uitkomen ook alle andere vogels het moesten ontgelden, werden deze uitgevangen en in een andere ren geplaatst. Het voer dat verstrekt werd, bestond uit veel insecten zoals meelwormen, wasmotten, buffalowormpjes en krekels. Vooral de wasmotten en de krekels werden gretig opgenomen en aan de jongen gevoerd. Verder kregen ze allerlei fruit, tofu en universeelvoer. Hierop groeiden de jongen voorspoedig.

Op 10 mei konden de jongen worden geringd met 6 mm ringen die waren voorzien van zwart tape om ze niet op te laten

vallen. Dit leek nodig omdat de vogels hun nest brandschoon hielden en alle uitwerpselen buiten de nestkast deponeerden. Het ringen gaf gelukkig geen problemen. De oude vogels verdedigden hun jongen zeer fanatiek, ook tijdens de dagelijkse verzorging en zeker als de voliëre betreden moest worden. Op 30 mei zijn de jongen uitgevlogen en korte tijd daarna begonnen ze al zelfstandig te eten. Na ongeveer twee weken begon de man de jongen te verjagen. Het bleek dat ze aan een volgend legsel wilden beginnen. De jongen werden daarom uitgevangen en in een ren van 4 bij 1 m geplaatst. Dat gaf gelukkig geen problemen. De krekels en de wasmotten werden nu niet meer gegeten. De oudervogels hadden binnen korte tijd opnieuw eieren, maar deze waren snel weer verdwenen en dat is daarna nog enkele keren gebeurd. De totale nakweek in 2001 is dus bij drie jongen gebleven.

Dit jaar (2002) is ook het tweede koppel tot broeden overgegaan en heeft inmiddels een viertal jongen grootgebracht. Ook het eerste koppel heeft enkele broedpogingen ondernomen, maar tot nu toe waren steeds weer de eieren na enkele dagen verdwenen. We krijgen de indruk dat dit koppel erg gevoelig is voor onrust.

Op 'Vogel 2002' in Apeldoorn waren twee van de eerste jonge roodvleugelspreeuwen te bewonderen. Het was de eerste maal dat deze soort als Eigen Kweek werd ingestuurd op de bondsshow, en daarom is hiervoor een "Oorkonde Eerste Kweek" verstrekt. Bijna zouden zij hiervoor niet in aanmerking zijn gekomen, omdat ze waren geringd met verenigingsringen. Omdat de beslissing om geen oorkondes meer uit te geven op verenigingsringen in het voorjaar van 2001 is genomen, en mogelijk niet op tijd bij de heer en mevrouw Overhein bekend had kunnen zijn, is door het bondsbestuur voor één keer een uitzondering gemaakt en toch een oorkonde verstrekt.

Bij deze wil ik als lid van de "Oorkondecommissie" er toch nog eens nadrukkelijk op

wijzen dat voor vogels met verenigingsringen geen oorkonde meer wordt uitgegeven. De vogels moeten dus met eigen ringen geringd zijn. Heeft u iets bijzonders aan het broeden, waarvoor u geen passende ringen heeft besteld, dan kunt u met een spoedbestelling op korte termijn de juiste ringen in huis hebben. De extra kosten van € 4,50 kunnen voor een bijzonder kweekresultaat toch geen belemmering zijn!

TEKST: MEVR. EN DHR. OVERHEIN
FOTO'S: PIETER VAN DEN HOOVEN

Man roodvleugelspreeuw helpt bij het aanslepen van het nestmateriaal.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR:
Chris Feare and Adrian Craig:
Starlings and Mynas
(Helm Identification Guide)

De vogels verdedigen hun jongen zeer fanatiek, zeker als de voliëre betreden moet worden.

Links: Pop roodvleugelspreeuw voor de nestkast waarin werd gebroed.

Rechts: De jonge vogels, ongeveer twee maanden oud.